

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
i Habitatge
Direcció General del Medi Natural
Servei de Protecció de la Fauna, la Flora i els Animals de Companyia

**CRITERIS ORIENTADORS PER A ACTUACIONS EXCEPCIONALS DAVANT
CONFLICTES GENERATS PER LA PRESENCIA DE FAUNA SALVATGE PROTEGIDA
DEL MEDI URBA**

Barcelona, octubre de 2009

A) ACTIVITAT QUE S'AUTORITZA I MOTIVACIÓ

Actuacions excepcionals sobre la fauna salvatge protegida del medi urbà, de conformitat amb l'article 58 de la Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad (excepcions a les prohibicions establertes l'article 52.3), per tal d'evitar els danys produïts als béns i drets dels ciutadans o per necessitat de restauració o demolició d'edificis.

B) LEGISLACIÓ BÀSICA

- Decret Legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals (art. 33).
- Ley 42/2007, de 13 de diciembre, del Patrimonio Natural y de la Biodiversidad (art. 52.3 i 58.1a).

C) LÍMITS D'ACTUACIÓ

La legislació esmentada estableix el marge de maniobra davant la presència d'animals protegits, i implica diversos límits a les accions que es poden dur a terme sobre aquests animals.

De forma genèrica es prohibeix donar mort, danyar, molestar o inquietar intencionadament els animals silvestres. La prohibició inclou la destrucció, dany, recolecció o retenció dels seus nius, cries o ous, malgrat que estiguin buits, així com la tinença, el transport, el tràfic o el comerç, la importació i l'exhibició pública, tant dels exemplars adults com dels ous o les cries, i també de les parts o restes, llevat dels supòsits especificats per reglament. Pel que fa a les espècies migratòries, es prohibeix la pertorbació dels espais de concentració, cria, muda, hivernada i descans.

D'aquesta normativa es deriva que no s'ha de dur a terme cap actuació que pugui causar a aquestes espècies un perjudici, dins o fora el seu període reproductiu.

Com a conseqüència, **no és permès:**

- Retirar el seus nius dins o fora del període reproductiu (encara que no hagin fet la posta).
- Inhabilitar cavitats que estiguin utilitzant per a la cria o el recer.
- Retirar ous, cries o adults.
- Posar impediments a l'accés als llocs de nidificació o refugi que estiguin utilitzant.

Excepcions a les prohibicions

Les prohibicions anteriors s'han d'aplicar per defecte. **Excepcionalment i per causa molt justificada**, valorada per personal qualificat del Departament de Medi Ambient i Habitatge, hi haurà la possibilitat d'autoritzar la retirada de nius, la inhabilitació de cavitats, la retirada de d'ous, cries o adults, o l'impediment de l'accés dels animals, de forma restringida i respectant en tot moment les condicions establertes pel Departament de Medi Ambient i Habitatge.

Per a totes les actuacions (sense excepció) que puguin afectar espècies protegides, caldrà informar prèviament a l'Administració i sol·licitar autorització al Departament de Medi Ambient i Habitatge.

Vegeu annex 1A, 1B i 1C (actuacions permeses de forma excepcional, sota determinades condicions i en funció de les causes de conflicte).

D) CAUSES DE PÈRDUA DE LLOCS DE NIDIFICACIÓ I REFUGI

- 1) Producció de molèsties als veïns: Excrements, soroll, paràsits, baixa tolerància a la seva proximitat.
- 2) Realització d'obres: Rehabilitació de façanes, de parets mitgeres o d'interiors. Nova construcció que inhabilita parets mitgeres. Enderrocs.
- 3) Inhabilitació de cavitats per al control de coloms.

A les tres causes anteriors cal afegir un factor que incrementa el seu efecte perjudicial sobre les espècies protegides: l'impacte dels edificis de nova construcció. L'estructura dels edificis de nova construcció no resulta tan favorable a aquestes espècies com les cases i edificis d'abans, causant una pèrdua de llocs per a la cria i el recer que se suma a la provocada per l'acció dels ciutadans, les obres de rehabilitació i els enderrocs.

Els edificis antics tenen una doble particularitat: solen ser més adients que els edificis moderns per a l'establiment d'aquestes espècies (tenen més cavitats, ràfecs i altres estructures favorables), però impliquen més restriccions a l'hora d'aplicar mesures (com ara la col·locació de safates).

1) Producció de molèsties als veïns: Excrements, soroll, paràsits, baixa tolerància a la seva proximitat

Bona part del conflicte ve generat per una **manca d'informació** a diversos nivells. Així, és bàsic:

- Recordar als ciutadans que determinades actuacions que afecten espècies protegides no es poden dur a terme o necessiten d'una autorització, encara que tinguin lloc en un domicili particular. Informar-los de la legislació que protegeix aquestes espècies.
- Destacar la importància d'aquests animals dins l'ecosistema urbà i com a controladors de plagues i altres espècies molestes, i fer arribar el missatge que la participació ciutadana és crucial per a la seva conservació.

A l'hora de decidir actuacions **és fonamental avaluar si la queixa té fonament**, és a dir, si la presència d'aquestes espècies causa en realitat problemes tan greus que poden comprometre significativament el benestar o la salut de les persones afectades (compliment del supòsit 58.1 a) de la Llei 42/2007), per poder així aplicar les mesures estrictament necessàries d'acord amb l'article 52 de la Llei 42/2007.

La brutícia per excrements no és a priori i per si sola una queixa amb la suficient gravetat com per a fonamentar la destrucció de nius. Fins i tot en cas de molta brutícia es poden dur a terme actuacions correctores que minimitzin els efectes.

Abans de dur a terme cap intervenció sobre espècies protegides, cal plantejar la possibilitat de l'aplicació de **mesures pal·liatives o alternatives a l'eliminació de punts de nidificació i recer**, com ara la col·locació de safates sota els nius o plaques d'insonorització (vegeu apartat E).

L'eliminació de punts de nidificació i recer ha de ser **justificada** (només pot tenir lloc quan s'observi un perjudici significatiu, real o potencial, de la salut i del benestar dels ciutadans), **selectiva** (afectar exclusivament els punts conflictius) i **autoritzada**. Si no és en situacions extremes, aquestes actuacions caldrà realitzar-les **fora del període reproductiu**.

Conflictes típics amb els ciutadans, segons l'espècie

Orenetes (vulgar, cuablanca)

Queixes motivades pels excrements que produeixen polls, juvenils i adults durant la nidificació. Ocasionalment també hi ha queixes pel soroll o pels paràsits. És cada cop més freqüent que els llocs de nidificació de l'oreneta vulgar s'inutilitzin en tancar porxos i coberts per reconvertir-los en espais més habitables. La destrucció dels nius d'aquesta espècie resulta més desapercebuda, atès que estan més amagats. Pel que fa a l'oreneta cuablanca, en concentrar els seus nius en uns pocs edificis, la destrucció o reforma d'un sol d'aquests edificis pot causar un gran perjudici a les poblacions d'aquesta espècie.

A muntanya, els **roquerols** (*Ptyonoprogne rupestris*) poden fer nius als pobles, de forma similar a l'oreneta cuablanca.

Falciots i ballesters

Les pesones s'inquieten davant la seva proximitat a les seves vivendes i el soroll que puguin produir. És bastant freqüent que aquests ocells, buscant llocs de nidificació o refugi, entrin fortuïtament a l'interior dels habitatges o hi quedin atrapats en introduir-se en forats de les façanes que comuniquen amb falsos sostres o amb extractors de cuina. Molts també hi entren pels celoberts i acaben caient a patis interiors. Aquestes situacions solen acabar amb la mort d'aquests ocells, ja que no poden sortir d'aquests llocs per si mateixos. Els ballesters es refugien cada nit en dormidors; els cants que produeixen els ballesters adults en aquests dormidors poden ser motiu de conflicte en alguns casos.

Ratpenats

La seva proximitat sol ser rebutjada perquè són percebuts com animals perillosos i transmissors de malalties. La gent els té por i toleren poc la introducció als seus habitatges, que per altra banda sol ser ocasional. Són animals que s'estressen d'una forma especialment intensa quan els agafem i, a més, la seva manipulació pot comportar ferides tant a la persona com als animals (les membranes que els serveixen per volar són molt delicades i es poden trencar si els manipulem, condemnant l'animal a la mort). Per tant, cal que siguin manipulats per personal especialitzat.

2) Realització d'obres en els edificis: Rehabilitacions de façanes, de parets mitgeres o d'interiors. Nova construcció que inhabilita parets mitgeres. Enderrocs

La realització d'obres sovint entra en conflicte amb les espècies protegides que viuen en habitatges, atès que moltes vegades es realitzen en plena època reproductiva, o poc abans i acaben coincidint amb ella.

Una eina útil per a la gestió d'aquestes situacions conflictives és la base de dades de localització de nius d'oreneta cuablanca arreu de Catalunya (projecte Orenetes): www.orenetes.cat

També és útil el web dedicat a l'intercanvi d'informació sobre les observacions d'ocells de Catalunya, iniciativa de l'Institut Català d'Ornitologia: www.ornitho.cat

Així mateix, la següent pàgina web ens dona informació sobre la localització de diverses espècies de fauna urbana protegida de l'àrea de Barcelona: www.asgalanthus.org/CAT/recerca_BCN_seg_fauna.php

Enderrocs

És important diferenciar entre enderrocs inajornables, perquè poden posar en perill la seguretat ciutadana, dels que no ho són:

- Quan ens trobem en una situació que no suposa perill públic, l'enderroc s'ha de dur a terme fora del període reproductiu (vegeu annex 2).
- Quan ens trobem en una situació de perillositat que fa impossible la demora de l'enderroc, es duran a terme les accions pertinents un cop emesa l'autorització corresponent per part del Departament de Medi Ambient i Habitatge.

Obres de rehabilitació de façanes o interiors

Durant les rehabilitacions molt sovint es col·loquen xarxes i bastides que tallen el pas dels animals cap als seus nius o caus o els atrapen, fins i tot en plena època reproductiva. En general, la rehabilitació de façanes comporta l'eliminació total de nius o de qualsevol forat o la col·locació de reixes als forats de ventilació, disminuint així la disponibilitat de llocs per a la cria i el recer. No és infreqüent que es tapin forats amb polls, cries o adults al seu interior. Poden arribar a eliminar-se colònies senceres. Les construccions de noves edificacions poden inhabilitar els espais utilitzats per aquestes espècies quan es realitzen al costat de façanes o parets mitgeres, o entre elles.

Cal dur a terme la rehabilitació fora del període reproductiu (vegeu annex 2) o bé en punts de l'edifici que no interfereixin en la reproducció.

Calen normes més específiques que desenvolupin les lleis que protegeixen aquestes espècies d'una forma general. L'àmbit competencial més idoni correspon a l'Administració local, a través de l'establiment d'ordenances municipals que incideixin en temes com ara les condicions per a l'expedició de llicències d'obres i que concretin de forma clara els límits i deures que han de respectar els ciutadans quan comparteixen espai amb aquests animals. S'avançaria molt si s'establís per norma la prohibició d'expedir llicències dins el període de cria quan l'obra afecta espècies protegides, desapareixent així la complicada situació que es crea quan s'han d'intentar compatibilitzar unes obres de rehabilitació atorgades i ja iniciades amb la reproducció.

Atès que les llicències d'obra són atorgades pels Ajuntaments, ha estat necessari posar en coneixement dels mateixos la nova línia de gestió iniciada pel nostre Departament pel que fa a les espècies urbanes protegides, facilitar-los informació i proposar-los una col·laboració indispensable per a la gestió d'aquest tipus de fauna.

Quan per força major calgui fer les obres durant el període reproductiu, s'ha de compatibilitzar el màxim del possible les intervencions que es facin a la façana amb la persistència dels punts de nidificació o refugi.

Vegeu el quadre ***Compatibilització de la presència d'espècies protegides amb les obres de rehabilitació.***

Vegeu annex 1A, 1B i 1C (actuacions permeses de forma excepcional, sota determinades condicions i en funció de les causes de conflicte).

Compatibilització de la presència d'espècies protegides amb les obres de rehabilitació

Als annexos 1A, 1B i 1C trobareu més recomanacions i condicions a tenir en compte.

- En cap cas s'ha d'aprofitar una rehabilitació per a la retirada indiscriminada de nius o per a tancar cavitats que espècies protegides estiguin utilitzant per a la cria o el refugi, ni per a la col·locació d'estructures amb l'objectiu d'impedir l'accés d'aquests animals als seus punts de nidificació o als dormidors, si no és per causes molt justificades (vegeu apartat C, límits d'actuació).
- En la mesura del possible, s'han de respectar les estructures favorables per les espècies protegides o bé restaurar les característiques inicials d'aquestes estructures en cas d'afectació per una rehabilitació. Per exemple, en el cas de colònies d'oreneta cuablanca s'ha d'evitar al màxim l'afectació als ràfecs; les característiques dels ràfecs que hagin estat rehabilitats o substituïts haurien de ser similars a les preexistents, per tal de permetre la continuïtat de la colònia.

En el cas d'haver-hi implicada una colònia important, s'ha d'estudiar la possibilitat que l'edifici rehabilitat inclogui característiques arquitectòniques que facilitin la reconstitució de la colònia i/o incentivar la nidificació al mateix lloc o a altres llocs propers a través de la col·locació de nius artificials o caixes niu. Això seria interessant fins i tot en cas d'edificis de nova construcció. Vegeu l'annex 3 (instal·lació de nius artificials i caixes niu).

- És important tenir en compte que el restabliment o conservació de les característiques arquitectòniques de l'edifici no garanteix el retorn dels animals quan ha tingut lloc una retirada de punts de nidificació o refugi. En aquest sentit, és necessari plantejar-se la possibilitat de col·locar nius artificials o caixes niu en l'edifici rehabilitat per a que serveixin com a "esquers" per al retorn dels animals, atès que la presència de nius estimula aquests animals a instal·lar-s'hi (és un senyal de lloc adient).
- Cal diferenciar el forat accidental fruit del mal estat d'una façana, que ha de ser tapat durant una rehabilitació, dels forats que formen part de la pròpia façana, que cal respectar i deixar oberts en la mesura del possible. Per tal de conservar llocs adients per a l'establiment d'espècies protegides, és molt recomanable que els forats que donin a cambres d'aire (de les teulades o de les parets mitgeres) siguin respectats encara que no s'hagi constatat la presència d'aquests animals, ja que potencialment s'hi poden establir noves colònies de falciots, gralles, ratpenats...
- Si es fan les obres durant el període reproductiu, no s'han de col·locar bastides que dificultin l'accés dels animals. Quan es posin xarxes, cal deixar espais prou amples per on aquests es puguin introduir i comprovar que els accepten (cal tenir en compte, però que només hi ha la possibilitat que les acceptin les orenetes; els falciots i els batllesters no les acceptaran mai, atès que són com projectils que necessiten que no hi hagi cap obstacle per entrar i sortir).
- Per tal de compatibilitzar les obres amb l'èxit reproductiu d'aquestes espècies i abans de plantejar qualsevol intervenció, cal tenir en compte dos aspectes importants de la seva biologia: quant de temps comprèn el seu període reproductiu i, en el cas dels ocells migratoris, el seu període de permanença (vegeu l'annex 2).

El període ideal per a la realització de rehabilitacions o nova construcció que afecten estructures o cavitats que poden allotjar espècies protegides, és de novembre a finals de febrer. Es podria ampliar aquest període, amb control estricte, als mesos de setembre/octubre i març. Però la realitat és que la majoria de les rehabilitacions tenen lloc dins el període reproductiu. En el cas que una empresa constructora tingui previst inhabilitar cavitats durant el període de l'any comprès entre primers de març i finals d'octubre, es recomana col·locar una xarxa que arribi fins a 1 m per sota dels forats i que permeti la sortida dels exemplars però no l'entrada (obertura inferior). És fonamental establir les característiques que ha de tenir aquesta xarxa, la manera d'instal·lar-la i la seva innoquïtat per la fauna (l'optimització d'aquests aspectes encara es troba en fase de comprovació). Les característiques tècniques, un cop establertes, quedaran reflectides al web del DMAH www.faunaenedificis.cat i en posteriors versions dels criteris orientadors). Per tal d'assegurar al màxim que amb aquesta acció no es deixarà cap animal atrapat, la instal·lació d'aquesta mesura preventiva s'haurà de dur a terme en el període comprès entre el 15 de novembre i el 28 de febrer. D'aquesta manera s'impedirà la instal·lació futura dels animals migradors i es deixarà una via d'escapatòria a d'altres espècies que hi puguin habitar a dins, protegides o no (coloms, pardals, estornells, ratpenats hivernants, etc). Aquesta prevenció podria minimitzar el nombre de casos de rescat d'animals quan es duen a terme les freqüents rehabilitacions en plena època reproductiva (casos extremadament difícils de gestionar), així com la paralització de les obres per a prevenir la mort d'exemplars d'espècies protegides. Malgrat totes les precaucions, no es pot oblidar la possible presència de ratpenats hivernants, pels quals la xarxa no soluciona res, atès que no es mouran del seu cau quan es trobin en fase profunda d'hivernació.

Compatibilització de la presència d'espècies protegides amb les obres de rehabilitació (cont.)

Als annexos 1A, 1B i 1C trobareu més recomanacions i condicions a tenir en compte.

- Quan s'hagin d'inhabilitar cavitats, tan dins com fora del període reproductiu (compte amb el quiròpters en hivernació, com ja s'ha esmentat) és fonamental assegurar-se que les cavitats estiguin realment buides. Aquest fet no és sempre obvi ni fàcil de determinar: en el cas de falciots, ballesters, gralles i ratpenats dins falsos sostres i envans pluvials, és extremadament difícil localitzar els exemplars al seu interior per tal de rescatar-los (alt risc que part d'ells quedin atrapats en passar desapercebuts). Situen el niu a l'interior en llocs amagats i sovint profunds, de localització incerta, i els exemplars rarament es poden localitzar amb exactitud a no ser que es trenqui la paret o el terrat català, fet que dificulta o impossibilita el rescat de polls i adults que es troben a l'interior. La comprovació que no hi ha cap exemplar comença per observar si hi ha entrada o sortida d'animals durant un període de temps suficient (com a mínim observar si surten a primera hora del matí i si entren a darrera hora de la tarda). En el cas de parets mitgeres o façanes amb forats, és molt útil la instal·lació de la xarxa esmentada en el punt anterior. D'aquesta manera, tot deixant un temps prudencial, molts dels exemplars aniran sortint. De totes formes, cal tenir en compte els ous i els animals que no podran sortir per si sols (cries, quiròpters hivernants).
- En el cas que per força major s'hagin de retirar polls o ous, aquests han de ser retirats per personal qualificat i hauran de ser traslladats immediatament a un centre de recuperació de fauna. Cal evitar el màxim del possible la retirada d'ous, atès que l'èxit de recuperació és molt baix, la feina per recuperar-los és molt gran i la viabilitat dels exemplars a la natura un cop alliberats és desconeguda.
- Quan ens plantejem la possibilitat de dur a terme actuacions excepcionals sobre fauna protegida, sovint pensem en termes de percentatge d'unitats afectades o abundància d'exemplars a la població a l'hora de valorar la importància d'una colònia o dormidor. Però no podem oblidar el cas especial de l'oreneta vulgar; l'eliminació sistemàtica de nius únics d'oreneta vulgar (recordeu que sol niar en solitari o en agrupacions de pocs nius) té un efecte acumulatiu que, al llarg del temps, pot resultar en una destrucció considerable.
- Cal protegir els llocs no només pensant en la reproducció present, sinó també en la d'anys vinents, atès que aquests animals tenen una gran fidelitat pel seu lloc de reproducció o refugi i tornaràn any rera any al mateix lloc. És per aquest motiu que les restriccions a les actuacions van més enllà del període reproductiu i s'apliquen també en absència dels animals.
- Una cavitat per a un ballester o un falciot té el mateix valor que un niu per a una oreneta. Eliminar cavitats fins i tot pot tenir un major cost que eliminar nius: la seva disponibilitat sol ser tan baixa que possiblement és menys costós construir o reparar un niu que trobar noves cavitats i defensar-les davant la forta competència. A més, cal tenir en compte que les cavitats també poden ser emprades per altres espècies protegides.
- Cal evitar el màxim del possible la retirada de nius poc malmesos, atès que les orenetes solen reconstruir els nius i això fa disminuir el seu esforç durant la reproducció.
- La destrucció d'uns punts de nidificació o recer concrets pot tenir efectes complexos i difícils de preveure, que poden estendre's més enllà del punt afectat. Per exemple, encara que la retirada d'un o pocs nius no ens sembli gens important, sí que ho pot ser en relació al nombre total d'exemplars de l'espècie al municipi o la disponibilitat d'altres llocs per a criar.
- A l'hora de valorar una intervenció sobre una colònia cal tenir en compte la mida de la població de l'àrea considerada, àrea que ha d'anar en funció de la seva significació per a la conservació de l'espècie. La situació òptima seria conèixer amb la màxima exactitud possible els efectius de l'espècie en aquesta àrea, ja que això permet valorar la importància relativa dels punts afectats sobre el total de la població, informació bàsica a l'hora d'establir prioritats per a la conservació i planificar actuacions. Malgrat que aquest coneixement sovint és difícil d'aconseguir, s'ha de tenir en compte sempre que sigui possible. En aquest sentit, una eina útil en el cas l'oreneta cuablanca és la base de dades del Projecte Orenetes www.orenetes.cat. També es pot consultar el web sobre les observacions d'ocells de Catalunya www.ornitho.cat i el web sobre la localització de diverses espècies urbanes protegides a l'àrea de Barcelona (orenetes, falciots, ballesters, ratpenats, xoriguers, etc) www.asgalanthus.org/CAT/recerca_BCN_seq_fauna.php
- Malgrat que es tendeix a donar un valor especial a les colònies grans en front les petites (a no ser que aquestes darreres s'integrin en una població de mida petita), cal tenir en compte l'efecte de contagi de qualsevol punt d'establiment per al futur creixement de noves colònies. Per tant, no s'han d'infravalorar aquests petits nuclis (tant per a afavorir la seva implantació si és possible, com pel fet que puguin donar lloc a un conflicte en el futur).

Un altre factor a considerar és el grau de dispersió de les colònies: si l'espècie es troba agregada en una o poques colònies grans o si es troba repartida en colònies més petites i nombroses. L'afectació global d'una gran colònia en una distribució agregada pot comprometre un nombre elevat d'efectius de la població local.

3) Inhabilitació de cavitats per al control de coloms

Cal evitar que, en el control de les poblacions de coloms, es tapin cavitats indiscriminadament o es col·loquin xarxes o altres estructures dissuasives sense tenir en compte la possible afectació col·lateral d'espècies protegides, com ara falciots, ballesters, gralles o ratpenats.

La solució rau a reduir el diàmetre dels forats en lloc de tapar-los completament, de manera que els coloms no hi puguin entrar però sí les espècies protegides, de mida més petita. El diàmetre crític és de 8 cm; forats més grans d'aquesta mida poder ser emprats pels coloms (diàmetres més adients: 5 cm per als falciots negres, 7 cm per als ballesters i 8 cm per a les gralles).

L'oclusió indiscriminada de cavitats pel control de coloms no només pot afectar les espècies protegides de forma directa (eliminació de punts de nidificació i recer en plena època reproductiva, de vegades amb cries i adults que queden atrapats a dins), sinó també indirecta (disminució dràstica de la disponibilitat de llocs de cria i recer adients, disponibilitat que, a les ciutats, s'estima baixa o molt baixa).

Conservació de la colònia de falciots a un edifici annex a l'estadi de l'Arsenal (Emirates Stadium, Londres). S'observen les cavitats amb el diàmetre necessari.

E) MESURES ALTERNATIVES A L'ELIMINACIÓ DE LLOCS DE NIDIFICACIÓ I RECER

Abans de dur a terme cap intervenció sobre espècies protegides, cal plantejar-se la possibilitat d'aplicar mesures alternatives a la retirada de nius o caus, i fer-les realitat amb la col·laboració de veïns i Administració.

A la pàgina web del Departament de Medi Ambient www.fauaenedificis.cat hi trobareu exemples de solucions a diferents tipus de conflictes causats per la presència de fauna urbana protegida, algunes d'elles força senzilles, així com assessorament tècnic.

Mesures per a pal·liar els problemes de brutícia

Es pot pal·liar el problema de la brutícia produïda per les orenetes amb la col·locació d'una safata de protecció sota el niu, a 1 metre de distància aproximadament (per tal d'evitar la depredació dels polls per altres espècies). La safata no reté tots els excrements, ja que part d'ells són deixats en vol o des de zones properes al niu, però sí la majoria.

Les safates han d'estar fetes d'un material resistent a la intempèrie i seria ideal que estiguessin sotmeses a un manteniment regular, per tal de conservar-les (si més no es netejaran en finalitzar l'època de cria). Quan es tracta de nius d'oreneta vulgar dins les cases (galeries i porxos), de vegades es pot posar simplement un cartró a terra, a peu del niu, facilitant així la neteja freqüent. Per l'oreneta cuablanca, el problema encara es pot pal·liar més si l'Ajuntament implicat duu a terme una neteja més freqüent de la via pública en els punts conflictius.

Safata de protecció.

Tot i que són molt infreqüents en exteriors, davant l'acumulació d'excrements de ratpenat, es pot col·locar un plàstic gruixut sota del lloc on s'acumulen els excrements o muntar un col·lector.

Mesures per a pal·liar els problemes de soroll

Una possible solució és col·locar plaques d'insonorització que disminueixin els dB fins arribar als valors acceptats per la normativa.

Mesures per a ratpenats

Al web de l'Àrea d'Investigació en Quiròpters del Museu de Ciències Naturals de Granollers, que manté un programa de col·laboració amb el Departament de Medi Ambient i Habitatge, podreu trobar informació detallada i assessorament tècnic sobre solucions davant la presència de ratpenats:

<http://www.museugranollersciencies.org/quiròpters/ca/solucions.html>

<http://www.ratpenats.org>

ANNEX 2. Migració i reproducció

Entenem com a **període reproductiu** des que els animals inicien la construcció o reparació del niu fins que l'abandonen els polls volanders i els adults, no només quan es troben covant els ous o alimentant els polls. En el cas de les orenetes, cal recordar que solen dur a terme una segona posta. En general comprèn des de començaments d'abril fins a mitjan setembre.

Oreneta vulgar. La seva arribada comença a mitjan març, augmenta durant l'abril i finalitza al maig. L'oreneta vulgar sol fer dues postes, i en alguna ocasió fins i tot tres. Si la climatologia és favorable, a finals d'abril pot haver-hi algun niu amb la posta completa, tot i que és més freqüent durant el maig. Algunes postes es fan també durant el juny, produïdes essencialment pels individus que han arribat tard a la migració. Al juliol, o algunes vegades abans, té lloc una segona posta. El període reproductiu sol acabar a es pot estendre fins a la primera quinzena de setembre. Marxen al setembre.

Oreneta cuablanca. Comença a arribar cap a la segona quinzena de març, però el flux migratori principal arriba al mes d'abril i es perllonga fins a la meitat de maig. La major part de les postes es fan cap a finals de maig i més freqüentment a primers de juny. No és estrany que dins una mateixa colònia alguns nius s'avancin o retardin, i que, mentre que algunes parelles comencen la posta, d'altres ja tinguin polls. També solen fer una segona posta, durant el juliol o l'agost. De vegades, les niuades s'endarrereixen molt, amb polls a punt de sortir del niu durant la primera quinzena de setembre. Marxen al setembre.

Falciot negre. Els primers individus de falciot negre arriben a començaments d'abril, i molt aviat apareix la major part de la població (abril i maig). La partida s'esdevé cap a finals de juliol o començaments d'agost, encara que alguns no se'n van fins a finals d'agost.

Ballester. Els primers exemplars de ballester arriben la primera quinzena de març. Marxa més tard que el falciot negre, cap a la tercera setmana d'octubre, i alguns exemplars poden romandre fins a començaments de novembre. La posta té lloc des de la segona quinzena de maig fins a començaments de juny. Hi poden haver pollets als nius fins a finals d'agost o començaments de setembre, segons quan s'hagi fet la posta. Cal tenir en compte que l'ocupació del niu i dels dormidors es fa diàriament i fins que marxen cap a l'Àfrica.

Gralla. Comencen a criar a mitjan maig. Els polls surten normalment al juny i volen de finals de juny a mitjans de juliol.

Òliba. Es poden reproduir pràcticament en qualsevol època de l'any. El més normal és una o dues postes l'any.

Mussol comú. Inicia la nidificació a finals de març i els polls ja han abandonat el niu al juliol.

Falcó pelegrí. Posta durant el mes de març. Primers vols des de començaments de maig fins a mitjan juny.

Xoriguer comú. L'època de posta pot variar molt, però les primeres postes s'inicien al mes d'abril. Els darrers polls abandonen el niu al juliol.

Ratpenats. El període d'aparellament s'acaba quan els ratpenats entren en la seva letargia hivernal. Les femelles, un cop prenyades, interrompen l'embaràs per reprendre'l just després de l'hivern. Algunes espècies només són a les cases de maig a setembre (mentre crien i després marxen a hivernar a coves cap a l'octubre), d'altres hi poden romandre tot l'any. Tenen una cria. Fan guarderies per tenir cura de les cries.

ANNEX 3. Instal·lació de nius artificials i caixes niu

Per a més informació (incloent caixes niu per a altres espècies protegides, com ara el xoriguer vulgar), vegeu www.fauaenedificis.cat

Oreneta vulgar

Cal instal·lar el niu sota cobert, si és possible a més de dos metres d'alçada. Li agraden llocs arrecerats però que tinguin entrada i sortida sempre oberta, encara que sigui petita. No es freqüent, però pot fer niu a balconades a l'exterior. Normalment, però, els fa a forats d'escala, magatzems, celoberts, etc.

Oreneta cuablanca

Cria en façanes d'edificis, a la perifèria de ciutats i als pobles, no més lluny de 300 metres d'espais oberts de certes dimensions. El niu preferentment el col·loquen a una alçada de 2 plantes, és a dir, normalment sota el balcó del 2n pis si hi ha tres plantes o més, o sota el ràfec si n'hi ha dos. És un niu totalment tancat, menys el forat d'entrada, a diferència del d'orenetes vulgar, que té forma de bol.

Els nius de falciot i ballester no es poden veure, ja que els fan a dins de cavitats (habitualment falsos sostres o envans pluvials, en el darrer cas a sobre de petits sortints de la paret). Fan uns petits "cistells" amb pèls, plomes, papers, fils i materials que capturen en vol i que són aglomerats amb saliva.

Ballester

Cria en forats estructurals d'edificis, principalment en envans pluvials i en forats de ventilació de terrats. També poden utilitzar espais sota teules de fang i uralita i plaques de formigó com a recer, així com espais entre les parets i les persianes per a nidificar. Per instal·lar nius, s'han de buscar llocs que tinguin molta alçada (a una alçada de 3 plantes o més, preferentment a una alçada de 5 plantes), per tal que puguin reprendre el vol de forma adequada.

Falciot negre

Cria a forats estructurals d'edificis, principalment a la façana (falsos sostres...). També el podem trobar en envans pluvials, però no tan freqüentment com en el cas dels ballesters. Cada cop és més habitual la troballa de nius d'aquesta espècie en forats de finestres. Per instal·lar nius, s'han de buscar llocs que tinguin molta alçada (a una alçada de 2 plantes o més), per tal que puguin reprendre el vol de forma adequada.

Niu de falciot dins un envà pluvial.

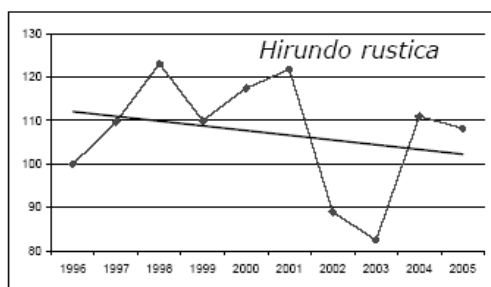
Caixa niu instal·lada sota un pont.

ANNEX 4. Estatus de conservació i grau de protecció

Actualment les orenetes cuablanca i vulgar i la gralla no es troben en les categories d'amenaça de *Vulnerable* o *En perill d'extinció*, però la seva proximitat a l'ésser humà podria comprometre a llarg termini la viabilitat de les seves poblacions, degut bàsicament a disturbis durant el seu període reproductiu, la baixa disponibilitat de llocs de nidificació o la destrucció de nius.

Les dades sobre el grau d'amenaça s'han d'agafar amb certa precaució, atès que alguns estudis mostren que les poblacions podrien estar més compromeses del que es pensa, al menys en el cas de l'oreneta vulgar. El programa de seguiment SACRE, de la Sociedad Española de Ornitología, ha posat de manifest que, a nivell estatal, l'oreneta vulgar ha experimentat un declivi entre 1996 i 2003 proper al 30 %, fet que la podria classificar com a amenaçada. En el seu informe de 2005 la SEO indica una tendència poblacional negativa estadísticament significativa per a aquesta espècie:

Percentatge de canvi anual: -2,3 ($p < 0,01$)

www.seo.org

Pel que fa als ratpenats, el 65 % de les espècies estan amenaçades (dins la categoria *En perill* o *Vulnerable*), i totes les espècies estan protegides per la llei.

És important assenyalar que, a l'hora de fer prediccions sobre el destí de les poblacions davant els impactes, cal tenir present no només els efectes a curt termini (els més evidents i fàcils de detectar) sinó també els efectes a mig o llarg termini (més difícils de detectar i solucionar i, fins i tot, d'intuir).

El Decret Legislatiu 2/2008, de 15 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de protecció dels animals, inclou totes aquestes espècies com a protegides. Les orenetes cuablanca i vulgar, el falciot negre i el ballester es troben dins la categoria D i, per tant, la seva valoració econòmica en cas de delictes sobre la fauna és de 100 € / exemplar. Els ratpenats es troben dins les categories C i D, segons l'espècie. Les espècies de la categoria C tenen una valoració econòmica de 300 € / exemplar.

ANNEX 1A. Actuacions excepcionals: enderroc. Vegeu també quadre de l'apartat D, punt 2.

Causa d'afectació a sp protegides	Període	Context	Actuació
Enderroc	Dins del període reproductiu (març-octubre)	Hi ha risc d'esfondrament immediat i amenaça de la seguretat ciutadana (supòsit 58.1a de la Llei 42/2007, efectes perjudicials per a la salut i seguretat de les persones)	<p>1r) ENDARRERIR L'ENDERROC EL MÀXIM QUE SIGUI POSSIBLE. 2n) Retirada d'adults, cries i ous.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ABANS DE PROCEDIR A L'ENDERROC, CAL COMPROVAR QUE LES CAVITATS ESTIGUIN BUIDES, atès que hi ha la possibilitat que hi hagi exemplars, d'espècies protegides o no, els quals s'han de treure. Cal tenir en compte que, en el cas de falciots, ballestes, gralles i ratpenats, és extremadament difícil localitzar els exemplars per tal de rescatar-los, al localitzar-se els nius dins d'envans pluvials o falsos sostres (alt risc que part d'ells quedin atrapats en passar desapercebuts). • En el cas d'haver-hi implicada una colònia important, s'ha d'estudiar la possibilitat que l'edifici de nova construcció inclogui característiques arquitectòniques que facilitin la reconstitució de la colònia i/o incentivar la nidificació al mateix lloc o a altres llocs propers a través de la col·locació de caixes niu.
		L'estructura a enderrocar NO és una amenaça immediata a la seguretat ciutadana	L'ENDERROC S'HA DE POSPOSAR FINS LA FINALITZACIÓ DEL PERÍODE REPRODUCTIU, excepte en cas de pocs nius (menys de 5) i si el fet de posposar l'enderroc representa un problema econòmic o social important.
	Fora del període reproductiu (novembre-febrer)		<ul style="list-style-type: none"> • ABANS DE PROCEDIR A L'ENDERROC, CAL COMPROVAR QUE LES CAVITATS ESTIGUIN BUIDES, atès que hi ha la possibilitat que hi hagi exemplars, d'espècies protegides o no, els quals s'han de treure (atenció amb els quiròpters hivernants). • En el cas d'haver-hi implicada una colònia important, s'ha d'estudiar la possibilitat que l'edifici de nova construcció inclogui característiques arquitectòniques que facilitin la reconstitució de la colònia i/o incentivar la nidificació al mateix lloc o a altres llocs propers a través de la col·locació de caixes niu.

ANNEX 1B. Actuacions excepcionals: rehabilitació. Vegeu també quadre de l'apartat D, punt 2.

Causa d'afectació a sp protegides	Període	Context	Actuació	
Rehabilitació	Dins del període reproductiu (març-octubre)	L'estructura a rehabilitar és una amenaça immediata a la seguretat ciutadana (supòsit 58.1a de la Llei 42/2007, efectes perjudicials per a la salut i seguretat de les persones)	<p>1r) Intentar endarrerir la rehabilitació fins el final de la reproducció, o el màxim que sigui possible.</p> <p>2n) Es permet actuació EXCLUSIVAMENT EN ELS PUNTS AFECTATS PER LA REHABILITACIÓ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Retirada d'adults, cries i ous. En la mesura del possible evitar la retirada d'ous, per baixa viabilitat (esperar uns dies a que neixin els polls per a retirar-los). - Retirada de nius o inhabilitació de cavitats, un cop es comprovi que estan buides. Cal tenir en compte que, en el cas de falciots, ballesters, gralles i ratpenats, és extremadament difícil localitzar els exemplars per tal de rescatar-los, al localitzar-se els nius dins d'envans pluvials o falsos sostres (alt risc que part d'ells quedin atrapats en passar desapercibuts). Així mateix, el rescat és complicat, i pot comportar que els animals resultin ferits o morts. - Posar impediments de l'accés dels animals durant la rehabilitació als nius o llocs de refugi afectats per la mateixa un cop estiguin buits. <p>En la mesura del possible cal evitar que s'aprofiti una rehabilitació per a la retirada indiscriminada de nius o per la col·locació d'estructures amb l'objectiu d'impedir l'accés futur dels animals als punts de nidificació o refugi.</p> <p>Per tal de minimitzar l'impacte sobre les espècies protegides, cal plantejar la possibilitat de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Que l'estructura rehabilitada o construïda de nou conservi les característiques preexistents que permetien la reproducció o refugi de fauna protegida (sobretot en el cas de colònies importants). - No posar impediments a la instal·lació futura dels animals. - Compensar la pèrdua de nius o incentivar la nidificació a través de la col·locació de caixes niu a llocs no conflictius del mateix edifici o d'edificis colindants. 	
		L'estructura a rehabilitar NO és una amenaça immediata a la seguretat ciutadana	<p>La rehabilitació no afecta negativament el global de la colònia o la població local ni posa en perill la continuïtat d'aquestes, però afecta algunes parelles</p> <p>Hi ha disponibilitat de llocs i recursos per a la cria en zones properes</p>	<p>NO ES PERMET eliminar nius, inhabilitar forats, retirar adults, cries o ous ni posar impediments a l'accés dels animals mentre es duu a terme la rehabilitació.</p> <p>La rehabilitació s'ha de limitar als punts que no afecten els animals, posposant fins a la finalització del període reproductiu les actuacions als punts que sí els afecten.</p>
			<p>La rehabilitació afecta negativament el global de la colònia o de la població local o posa en perill la continuïtat d'aquestes</p> <p>No hi ha disponibilitat de llocs i recursos per a la cria en zones properes</p>	
Rehabilitació	Fora del període reproductiu (novembre-febrer)	Nius d'oreneta	<p>NOMÉS ES PERMET RETIRAR ELS NIUS AFECTATS PER LA REHABILITACIÓ i amb les següents condicions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El percentatge de nius eliminats no afecti negativament el global de la colònia o de la població local, o posi en perill la seva continuïtat. - Hi hagi disponibilitat de llocs per a la cria o el recer en zones properes, o bé no hi ha disponibilitat però és factible la col·locació de caixes niu a zones properes. <p>En la mesura del possible cal evitar que s'aprofiti una rehabilitació per a la retirada indiscriminada de nius o per la col·locació d'estructures amb l'objectiu d'impedir l'accés futur dels animals als punts de nidificació o refugi.</p> <p>Per tal de minimitzar l'impacte sobre les espècies protegides, cal plantejar les següents possibilitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conservar els nius de l'edifici no implicats en la rehabilitació. - Que l'estructura rehabilitada o construïda de nou conservi les característiques preexistents que permetien la reproducció o refugi de fauna protegida (sobretot en el cas de colònies importants). - No posar impediments a la instal·lació futura dels animals a l'edifici. - Incentivar la nidificació o compensar la pèrdua de nius a través de la col·locació de caixes niu, al mateix lloc o a altres llocs propers. 	
		Cavitats	<p>1n) COMPROVAR QUE LES CAVITATS ESTAN BUIDES (observació de si hi ha entrada o sortida d'animals durant un període de temps suficient), ja que hi ha la possibilitat que estiguin sent ocupades per espècies protegides sedentàries (atenció amb els quiròpters hivernants) o d'altres animals. Retirada dels animals.</p> <p>2r) Inhabilitació de cavitats, amb les següents condicions:</p> <ul style="list-style-type: none"> - El percentatge de cavitats eliminades no ha d'afectar negativament el global de la colònia o de la població, ni ha de o posi en perill la seva continuïtat. - Ha d'haver disponibilitat per a la cria o el recer en zones properes, o bé no hi ha disponibilitat però és factible la col·locació de caixes niu a zones properes. <p>En la mesura del possible cal evitar que s'aprofiti una rehabilitació per a l'oclusió indiscriminada de cavitats o per a la col·locació d'estructures amb l'objectiu d'impedir l'accés futur dels animals als punts de nidificació o als dormidors.</p> <p>Per tal de minimitzar l'impacte sobre les espècies protegides, cal plantejar les següents possibilitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conservar les cavitats de l'edifici no implicades en la rehabilitació. - Que l'estructura rehabilitada o construïda de nou conservi les característiques preexistents que permetien la reproducció o refugi de fauna protegida (sobretot en el cas de colònies importants). - No posar impediments a la instal·lació futura dels animals a l'edifici. - Compensar la pèrdua de cavitats o incentivar la nidificació i el refugi d'espècies protegides a través de la col·locació de caixes niu a llocs no conflictius del mateix edifici o d'edificis colindants. 	

ANNEX 1C. Actuacions excepcionals: queixes dels veïns. Vegeu també quadre de l'apartat D, punt 2.

Causa d'afectació a sp protegides	Període	Context	Actuació
	Dins del període reproductiu (març-octubre)	Es compleix el supòsit 58.1a) de la Llei 42/2007 (efectes perjudicials per a la salut i seguretat de les persones)	<p>1r) Plantejar la possibilitat de la col·locació de mesures pal·liatives (lleixes, plaques d'insonorització...). Si això no és possible:</p> <p>2n) Es permet l'actuació EXCLUSIVAMENT EN ELS PUNTS CONFLICTIUS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Retirada d'adults, cries i ous. En la mesura del possible evitar la retirada d'ous, per baixa viabilitat (esperar uns dies a que neixin els polls per a retirar-los). - Retirada de nius o inhabilitació de cavitats, un cop es comprovi que estan buides. Cal tenir en compte que, en el cas de falciots, ballestes, gralles i ratpenats, és extremadament difícil localitzar els exemplars per tal de rescatar-los, al localitzar-se els nius dins d'envans pluvials o falsos sostres (alt risc que part d'ells quedin atrapats en passar desapercibuts). Així mateix, el rescat és complicat, i pot comportar que els animals resultin ferits o morts. - Impediments a l'accés dels animals als nius i llocs de refugi conflictius que estiguin buits. <p>Per tal de minimitzar l'impacte sobre les espècies protegides, cal plantejar la possibilitat de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - No posar impediments a la instal·lació dels animals a altres punts no conflictius del mateix edifici. - Compensar la pèrdua de nius o incentivar la nidificació a través de la col·locació de caixes niu a llocs no conflictius del mateix edifici o d'edificis colindants.
		NO es compleix el supòsit 58.1a) de la Llei 42/2007	<p>NO ES PERMET eliminar nius, inhabilitar cavitats, retirar adults, cries o ous ni posar impediments a l'accés dels animals a llocs ocupats. Cal posposar qualsevol actuació fins a la finalització del període reproductiu.</p> <p>Plantejar la possibilitat de col·locació de mesures pal·liatives (lleixes, plaques d'insonorització...).</p>
Molèsties als veïns (excrements, soroll, paràsits, baixa tolerància a la seva proximitat)	Fora del període reproductiu (novembre-febrer)	Nius d'oreneta	<p>1r) Plantejar la possibilitat de la conservació dels nius mitjançant mesures pal·liatives (safates de protecció, neteja més freqüent de la via pública...). Si no és possible:</p> <p>2n) RETIRADA DELS NIUS CONFLICTIUS, amb les següents condicions (les condicions no s'aplicaran en el cas que es compleixi el supòsit 58.1a de la Llei 42/2007):</p> <ul style="list-style-type: none"> - El percentatge de nius eliminats no ha d'afectar negativament el global de la colònia o de la població local, ni posar en perill la continuïtat d'aquestes. - Ha d'haver disponibilitat de llocs per a la cria en zones properes, o bé no hi ha disponibilitat però és factible la col·locació de caixes niu a zones properes. <p>Per tal de minimitzar l'impacte sobre les espècies protegides, cal plantejar la possibilitat de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - No posar impediments a la instal·lació futura dels animals a altres punts no conflictius del mateix edifici. - Compensar la pèrdua de nius o incentivar la nidificació a través de la col·locació de caixes niu a llocs no conflictius del mateix edifici o d'edificis colindants.
		Cavitats	<p>1r) Plantejar la possibilitat de la conservació de les cavitats mitjançant mesures pal·liatives (plaques d'insonorització...). Si no és possible:</p> <p>2n) COMPROVAR QUE LES CAVITATS ESTAN BUIDES (observació de si hi ha entrada o sortida d'animals durant un període de temps suficient), ja que hi ha la possibilitat que estiguin sent ocupades per espècies protegides sedentàries (atenció amb els quiròpters hivernants) o d'altres animals. Retirada dels animals.</p> <p>3r) Inhabilitació de cavitats (reducció del diàmetre si el problema només és amb els coloms), amb les següents condicions (les condicions s'aplicaran només en el cas de cavitats ocupades per espècies protegides i si no es compleix el supòsit 58.1a de la Llei 42/2007):</p> <ul style="list-style-type: none"> - El percentatge de cavitats eliminades no ha d'afectar negativament el global de la colònia o de la població local, ni posi en perill la continuïtat d'aquestes. - Ha d'haver disponibilitat de llocs per a la cria o el recer en zones properes, o bé no hi ha disponibilitat però és factible la col·locació de caixes niu a zones properes. <p>Per tal de minimitzar l'impacte sobre les espècies protegides, cal plantejar la possibilitat de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Conservar altres cavitats de l'edifici que no siguin conflictives. - No posar impediments a la instal·lació futura dels animals a altres punts no conflictius del mateix edifici. - Compensar la pèrdua de cavitats o incentivar la nidificació i el refugi d'espècies protegides a través de la col·locació de caixes niu a llocs no conflictius del mateix edifici o d'edificis colindants.